

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 3819/13

לפני: כבוד השופט ח' מלצר
כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט א' שהם

העותר: טודרס גרינהאוס

נגד

המשיבים: 1. שר הפנים
2. מנהל מינהל האוכלוסין
3. הממונה על ביקורת הגבולות

עתירה למתן צו על תנאי

תאריך הישיבה: ט"ו באב התשע"ג (22.07.2013)

בשם העותר: עו"ד עמית חדד, עו"ד אריאל רוט

בשם המשיבים: עו"ד אידלמן ראובן

פסק-דין

השופט ח' מלצר:

1. לפנינו עתירה למתן צו על תנאי שיורה למשיבים ליתן טעם מדוע לא תבוטל החלטתו של המשיב 1 לדחות את בקשת העותר לקבל מעמד בישראל מכוח חוק השבות, התש"ו-1950 (להלן: חוק השבות), ומדוע לא יתאפשר לעותר, לחלופין, להישאר בישראל מכח אשרה זמנית – עד לבירור החשדות נגדו, שעלו במסגרת כתב אישום פלילי שהוגש נגדו בבריטניה.

אציין כבר בשלב זה, כי בקשה למתן צו ביניים, שיאסור על המשיב לגרש את העותר מישראל – התקבלה על-ידי חברי, השופט נ' סולברג, בהחלטתו מתאריך 18.06.2013, במובן זה שנקבע שהעותר לא יגורש מישראל – עד להכרעה בעתירה, או עד להחלטה אחרת. יחד עם זאת, השופט סולברג דחה בקשה של העותר להשתחרר ממשמורת עד להכרעה בעתירה, וזאת נוכח קיומו של סעד חלופי המאפשר ערעור לבית

המשפט לעניינים מינהליים על החלטת בית הדין לביקורת משמורת, ובשל כך ש: "מדובר בבקשה למתן צו עשה, שנועדה לשנות מן המצב הקיים ולא לשנותו".

להלן אתאר בקצרה את הנתונים הדרושים להכרעה בעתירה שלפנינו, לרבות השתלשלות האירועים בפרשה.

הרקע לעתירה

2. העותר, בעל אזרחות בריטית, נכנס לישראל בתאריך 18.02.2013, באמצעות אשרת תייר, ביחד עם אשתו וחלק מילדיו. כניסתו לישראל נעשתה תוך הצגת דרכון בלגי על שם "דניאל ליברמן" (שאיננו שמו של העותר). אין איפוא חולק כי העותר נכנס לישראל תוך שימוש בדרכון שאיננו שלו. בתאריך 28.02.2013 נעצר העותר בגין: התחזות לאדם אחר במטרה להונות, החזקת תעודה מזוייפת, וכניסה לישראל באמצעות דרכון מזוייף. במהלך המעצר הזדהה העותר בפני השוטרים באמצעות הדרכון המזוייף.

3. בתאריך 01.03.2013 האריך בית משפט השלום בירושלים את מעצרו של העותר עד לתאריך 04.03.2013, ובתאריך 03.03.2013 הוחלט שלא להעמידו לדין עקב השימוש שעשה בדרכון לא לו, וחלף זאת הועבר הטיפול בעותר לידי רשות האוכלוסין, לשם בחינת שאלת השמתו במשמורת והרחקתו מישראל.

4. בתאריך 04.03.2013 נערך לעותר שימוע על-ידי ממונה ביקורת הגבולות, ובמהלכו של הליך זה הודה העותר כי נכנס לישראל, באופן מודע, בזהות בדויה ובאמצעות דרכון מזוייף. לאחר השימוע בוטלה אשרת התייר שהונפקה לעותר עם כניסתו לישראל והוצא לו "צו משמורת" מכח חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952 (להלן: חוק הכניסה לישראל) וכן "צו הרחקה". בתאריך 05.03.2013 אישר בית הדין לביקורת משמורת את "צו המשמורת" שהוצא לעותר, ואף בקשה לעיון מחדש בהחלטת בית הדין לביקורת משמורת (שהוגשה עקב שינוי נסיבות נטען, שנומק בהגשת בקשתו של העותר לקבלת אזרחות מכח חוק השבות) – נדחתה. יחד עם זאת, כפי שצויין לעיל, לא ניתן ליישם בשלב זה את "צו ההרחקה", נוכח צו הביניים עליו הורה חברי, השופט נ' סולברג. במקביל התנהלו לגבי העותר הליכים נוספים בעניין השמתו במשמורת, שמכוחם הוצאו לעותר צווי משמורת מתחדשים, וזאת כפוף לזכותו של העותר להשיג עליהם.

5. במהלך חקירתו של העותר במשטרה באשר לכניסתו לארץ תוך התחזות לאחר התברר כי העותר מצוי בעיצומם של הליכים פליליים המתנהלים נגדו בבריטניה, בגין חשד לביצוע עבירות מין שם. במסגרת זו, הוגש נגד העותר בבריטניה כתב אישום, המייחס לו עבירות מין חמורות בשלושה קטינים (ביחס לשתיים מהעבירות המיוחסות לעותר, אשר נטען כי התרחשו בין השנים 1980-1982 – הואשם העותר בגין עבירה של מעשה מגונה בזכר ("Indecent Assault on a Male Person"); עבירות נוספות יוחסו לעותר בגין מעשי תקיפה מינית מתמשכים בבתו (מאז היותה כבת 7 שנים ועד הגיעה לגיל 15); כן יוחסה לעותר עבירה של מעשה מגונה ("Indecent Assault") – כלפי מתלוננת שלישית, שהיתה כבת 15 בעת המעשים הנטענים (בשנת 2003)).

זאת ועוד, מעמדת משטרת ישראל בנוגע לבקשת העותר לקבלת אזרחות מכח חוק השבות, כפי שהיא נלמדת מפנייתו של ראש אגף חקירות במשטרה למנכ"ל רשות האוכלוסין מתאריך 10.03.2013 (להלן: עמדת המשטרה) עולה כי העותר עזב את בריטניה על אף שהוא שוחרר שם בערובה לחלופת מעצר (בתנאי "מעצר בית") והפקיד את דרכונו (המקורי). יתר על כן, מסתבר מעמדת המשטרה, כי תנאי השחרור בבריטניה כללו גם איסור לבוא במגע כלשהו עם קטינים מתחת לגיל 18, לרבות מגע עם ילדיו שלו, ללא פיקוח של שירותי הרווחה בבריטניה. כן דווח כי בתאריך 06.03.2013 הוצא נגד העותר צו מעצר בבריטניה בשל הפרת תנאי השחרור.

6. בתאריך 07.03.2013 הגיש העותר בקשה לקבלת מעמד עולה בישראל מכוח חוק השבות, ובתאריך 12.05.2013 החליט המשיב 1 לדחות את בקשת העותר הנ"ל. המשיב 1 עשה כן מכח הסמכות המסורה לו בסעיף 2(ב)(3) לחוק השבות. המשיב 1 קבע, בין היתר על סמך המידע שתואר בעמדת המשטרה, שיש במסוכנותו של העותר לשלום הציבור כדי להביא לדחיית הבקשה. על סירוב זה של המשיב 1 מוסבת העתירה.

טענות הצדדים

7. באי-כח העותר טוענים כי עמדת המשיב 1 איננה סבירה והיא אף בלתי-מידתית, ולפיכך יש לבטלה. עיקר טענותיהם של באי-כח העותר מתמקדות בפרשנות של סעיף 2(ב)(3) לחוק השבות, המורה כדלקמן:

"2. (ב) אשרת עולה תינתן לכל יהודי שהביע את רצונו להשתקע בישראל חוץ אם נוכח שר הפנים שהמבקש: (3) בעל עבר פלילי העלול לסכן את שלום הציבור."

לגישת באי-כח העותר אין לפרש סעיף זה על דרך ההרחבה, מאחר שמדובר בחריג לכלל המצוי בסעיף 1 לאותו חוק, שלפיו: "כל יהודי זכאי לעלות ארצה". שתי טענות נוספות נטענות על-ידי באי-כח העותר:

טענה אחת היא כי אין בקיומו של עבר פלילי, כשלעצמו, כדי לקבוע, מניה וביה, כי נשקפת ממבקש המעמד – סכנה לציבור.

הטענה השנייה עוסקת במידת ההוכחה הנדרשת על מנת להצביע על קיומו של "עבר פלילי". בנוגע לטענה השנייה, באי-כח העותר מפנים לפסיקה שלפיה: על אף שאת הקביעה בדבר קיומו של עבר פלילי למבקש מעמד – ניתן לבסס על ראיות מינהליות (בג"ץ 5067/02 גולייב נ' משרד הפנים (08.09.2003)) (להלן: עניין גולייב), הרי שנוכח החשיבות היתרה שיש לעלייתם של יהודים לארץ ישראל – הגבלת זכות כאמור, תיעשה רק על סמך "ראיות ברורות, חד-משמעיות ומשכנעות" (בג"ץ 1227/98 מלבסקי נ' שר הפנים, פ"ד נב(4) 690, פסקה 26 (1998) (להלן: עניין מלבסקי)).

8. באי-כח העותר טוענים עוד כי העבירה של כניסה לישראל תוך התחזות לאחר (לפי סעיף 441 לחוק העונשין, התשל"ז-1977) – איננה עבירה המעידה על מסוכנות, כך שאין בה כדי להצדיק את דחיית בקשתו של העותר לקבלת מעמד עולה. את טענתם הנ"ל, מבקשים באי-כח העותר לבסס, בין היתר, על החלטת הרשויות בישראל שלא להעמיד את העותר לדין. טענה דומה משמיעים באי-כח העותר בנוגע להפרת תנאי השחרור בערובה, המיוחסת לעותר בהקשר לעזיבת "מעצר הבית" שבו היה נתון בבריטניה ובריחתו מהמדינה האמורה. לשיטתם, בעצם הפרת תנאי השחרור הנ"ל – לא טמונה סכנה לשלום הציבור בישראל.

כן טוענים באי-כח העותר כי גם ההליך הפלילי המתקיים בבריטניה כנגד העותר – אין בו כדי להעיד על קיומו של "עבר פלילי" לעותר, ברמת ההוכחה הנדרשת כדי למנוע ממנו את האפשרות להתאזרח בישראל מכח חוק השבות (אף שהם אינם חולקים על כך שהעבירות שבגינן הוגש שם כתב האישום נגד העותר – הינן עבירות חמורות). בהקשר זה נטען שעצם החשדות נגד העותר בבריטניה, כפי שהם מפורטים בכתב האישום הבריטי – אין לראותם כמגבשים "ראיות ברורות, חד-משמעיות ומשכנעות" להוכחת "עברו הפלילי" של העותר. עוד מציינים באי-כח העותר, כי גם אם ייקבע שהעותר אכן ביצע את המעשים המיוחסים לו בכתב האישום הנ"ל, הרי שיתכן שחלוף הזמן הרב מהמועד שבו לכאורה בוצעו העבירות – יש בו כדי לאיין את מסוכנותו של העותר כיום. בהקשר זה מבקשים באי-כח העותר להיבנות מהחלטת בית המשפט בבריטניה לשחרר את העותר לחלופת מעצר. לשיטתם, לו היתה נשקפת סכנה מהעותר – בית המשפט בבריטניה לא היה נעתר לשחררו בערובה.

באי-כח העותר טוענים גם כי החלטתו של המשיב 1 איננה מידתית, נוכח האפשרות, אותה לא ניצל המשיב 1, לנקוט במקרה שלפנינו בהליך ביניים, ולהתלות את בקשתו של העותר לקבלת מעמד עולה – עד שיתברר גורל ההליך הפלילי המתנהל נגד העותר בבריטניה. לטענת באי-כח העותר, לאחר שיסתיים ההליך בבריטניה בנוגע לאישומים נגד העותר – ניתן יהיה להסתמך על קביעות אלה כדי להכריע אם יש לעותר עבר פלילי העלול לסכן את הציבור, אם לאו; בהקשר זה הפנו באי-כח העותר ל-בג"ץ 125/80 אנג'ל נ' שר הפנים, פ"ד לד(4) 329 (1980) (להלן: עניין אנג'ל).

9. המשיבים, בתגובתם מתאריך 17.07.2013, ביקשו לעמוד על תכליתו של סעיף 2(ב)(3) לחוק השבות ובהקשר זה הם הפנו לפסיקה, שקבעה כדלקמן:

“תכליתו של הסעיף היא הגנה על שלום הציבור ומניעת הפיכתה של המדינה לעיר מקלט לעבריינים. וכדברי השופט זוסמן: '[מדינת ישראל] לא קמה כדי לשמש אבן שואבת ולהקים קיבוץ של אלה שעברו על חוקיהן של ארצות מושבם, וחפצים משום כך להימלט מאימת הדין, אפילו הם יהודים”

(בג"ץ 5033/06 גילבנוב נ' מדינת ישראל (07.06.2007))

10. לגוף העניין, המשיבים הציגו מספר טענות:

(א) ההימלטות של העותר מ"מעצר הבית" בבריטניה – שבה הודה העותר בחקירתו במשטרה מתאריך 01.03.2013 – מהווה כשלעצמה "עבר פלילי העלול לסכן את שלום הציבור". גם העבירות שבגינן נעצר העותר בישראל, ואשר בביצוען הודה העותר – מהוות, לשיטת המשיבים, "עבר פלילי העלול לסכן את שלום הציבור", המקים עילה מספיקה לדחיית בקשתו של העותר לקבלת מעמד עולה בישראל. המשיבים טוענים כי אין בהחלטה שלא להעמיד את העותר לדין בישראל – כדי לגרוע מקיומן של ראיות מינהליות ברורות לביצוען של עבירות אחרונות אלו, ובמיוחד נוכח הודייתו של העותר בהן במסגרת החקירה וההליכים שקוימו נגדו מכוח חוק הכניסה לישראל.

(ב) ישנן ראיות מינהליות ברורות וחד-משמעיות, העולות מהחומר שהובא בפני המשיב 1 לביצוע של עבירות חמורות מצד העותר בבריטניה. בין ה"ראיות המינהליות" הללו נכללים, לשיטת המשיבים: כתב האישום שהוגש נגד העותר; חומר הראיות שהצטבר נגד העותר בבריטניה (כפי שהועבר למשטרת ישראל על ידי האינטרפול); החלטת בית המשפט בבריטניה לקבוע תנאים מחמירים לשחרורו של העותר ממעצר.

בהקשר זה חוזרים ומדגישים המשיבים את חומרת העבירות המיוחסות לעותר במסגרת כתב-האישום שהוגש נגדו בבריטניה, המעידה, לגישתם, על סיכון רב אף לשלום הציבור בישראל.

לעניין מידת ההוכחה הנדרשת לביסוס תנאיו של סעיף 2(ב)(3) לחוק השבות, מפנים המשיבים לפסק-הדין ב-ע"מ 9993/03 חמדאן נ' ממשלת ישראל (09.02.2005) (להלן: עניין חמדאן), שם נקבע בהקשר קרוב (כאשר דובר בבקשה לקבלת מעמד קבע בישראל, בהליך של "איחוד משפחות" על-פי חוק הכניסה לישראל) כי אפילו לאחר שאדם זוכה מאשמה במסגרת הליך פלילי – עדיין אין הדבר מכריע בהכרח בשאלת קיומו של "עבר פלילי" (כאשר באותו עניין זוכה מבקש המעמד שם, במסגרת ערעור ובהסכמת המדינה, בשל התרשמות בית משפט זה כי ההליך בבית המשפט המחוזי לא היה תקין, זאת מבלי שנדונו בערעור הראיות לגופן). יחד עם זאת בעניין חמדאן נקבע כי זיכוי אמור להוות שיקול מרכזי, שמוטל על שר הפנים לשיקול אותו בעת בחינת הראיות המנהליות לקיומו של עבר פלילי.

(ג) העותר איננו יכול להיבנות מהחלטת בית המשפט בבריטניה לשחררו לחלופת מעצר בתנאים – כאילו יש בכך אינדיקציה שלא נשקפת ממנו סכנה לשלום הציבור. לשיטת המשיבים, תנאי השחרור המחמירים שנקבעו לעותר, לרבות האיסור לבוא במגע עם קטינים, ואף עם ילדיו שלו עצמו – מעידים דווקא על הסכנה הנשקפת ממנו, מה גם שהוא הפר את תנאי שחרורו שם.

11. במסגרת הדיון שהתקיים בפנינו, ציין בא-כח העותר כי עד היום לא הוגשה בקשת הסגרה בעניינו של העותר. בנושא זה לא הצלחנו לקבל מהמשיבים בעת הדיון תמונת מצב מוסמכת ובדוקה באשר לקיומו של הליך הסגרה בעניינו של העותר, ולכן בא-כוח המשיבים המציא לנו, בתאריך 14.10.2013, הודעה משלימה, בגדרה נמסר כי בשלב זה לא הוגשה בעניינו של העותר בקשת הסגרה מבריטניה, אלא רק בקשה שהועברה לישראל באמצעות האינטרפול – למעצר זמני שלו (פניה כזו היא בדרך כלל הליך מוקדם שננקט לגבי אדם, שלגביו מבקשת מדינת החוץ להגיש בקשת הסגרה – ראו סעיפים 6 ו-7 לחוק ההסגרה, התשי"ד-1954). נוכח עדכון זה ארשה לעצמי להוסיף בהמשך גם הערה בסוגיית ההסגרה וכן אציע כי תינתן ארכה מסוימת לצדדים על מנת שישקלו צעדיהם במישור זה.

עתה לאחר שהוצגו הנתונים הרלבנטיים וכן פורטה השתלשלות העניינים – ניתן לעבור לליבון הדברים. בכך אתמקד להלן.

12. העתירה שלפנינו מופנית כנגד החלטת המשיב 1 – לדחות את בקשתו של העותר לקבל מעמד עולה מכח חוק השבות. כפי שציינו בפנינו בצדק באי-כוח הצדדים – עילות ההתערבות בהחלטה זו של המשיב 1 הן העילות המוכרות במשפט המינהלי לביקורת שיפוטית על שיקול דעת של רשות מינהלית (מכל מקום, אין בכוונתי להציע כי נשים פה את שיקול דעתנו, חלף שיקול דעתו של המשיב 1).

זה המקום להוסיף במבוא לטרקלין המהות כי דומה שאין מחלוקת משפטית ממשית בין הצדדים לעניין הדין החל, והם חלוקים בעיקר בנוגע לאופן יישום הדין במקרה שלפנינו. אפתח איפוא בתיאור התשתית הנורמטיבית העומדת בבסיס הסוגיה, ואת המושכלות שנקבעו בפסיקה בעניין זה במשך השנים.

התשתית הנורמטיבית

13. סעיף 1 לחוק השבות קובע כי לכל יהודי ישנה זכות לעלות לישראל ולקבל בה מעמד של עולה. זכות זו מסוייגת בשלושה סייגים המופיעים בסעיף 2 לחוק השבות. החריג הרלבנטי לענייננו הוא זה המופיע בסעיף 2(ב)(3) לחוק השבות, המציב שני תנאים להתקיימותו: (א) למבקש המעמד – יש "עבר פלילי"; (ב) נוכח "עבר פלילי" זה, מבקש המעמד עלול לסכן את שלום הציבור.

התפיסה המקובלת היום היא כי: "אין הכרח כי אדם יורשע בפלילים על מנת שייקבע כי הוא בעל עבר פלילי" בהקשר של סעיף 2(ב)(3) לחוק השבות (עניין גולייב; כן ראו: עניין מלבסקי, בפסקה 26; בג"ץ 94/62 גולד נ' שר הפנים, פ"ד טז(3) 1846, בחוות-דעתו של השופט (כתארו אז) י' זוסמן (1962) (להלן: עניין גולד); עיינו גם: בג"ץ 442/71 לנסקי נ' שר הפנים, פ"ד כו(2) 337, 359 (1972), וכן חוות-דעתו של השופט ח' כהן בעניין גולד). עוד מקובל כי הוכחת "עבר פלילי" של מבקש המעמד, תיעשה על סמך ראיות מינהליות (כלומר, ראיות שאדם, או רשות, סבירים היו מסתמכים עליהן), אך נקבע כי בהקשר של חוק השבות ראיות אלו צריכות להיות: "ברורות, חד-משמעיות ומשכנעות" (עניין מלבסקי, בפסקה 26). מכל מקום, לא ניתן לחלוק על כך שהרשעה של מבקש המעמד, ואף הודיה שלו בביצוע מעשים פליליים – יכולות לשמש ראיה חזקה לקיומו של "עבר פלילי" (ודוק: אפילו השופט ח' כהן, בחוות-דעתו החולקת בעניין גולד, ציין כי הודיה של מבקש המעמד בביצוע מעשים פליליים, ככל שלא נלקחה ממנו באמצעים פסולים – יכולה לשמש כתחליף להרשעה

לצורך הוכחת קיומו של "עבר פלילי" לעניין חוק השבות). זאת ועוד – בפסק-דין שניתן לאחרונה בהרכב מורחב, בנושא אחר, הובהר, בדעת הרוב, כי ראיות מינהליות בדבר הגשת כתב אישום יכולות וצריכות לבוא בחשבון. ראו: בג"ץ 4921/13 אומץ אזרחים למען מינהל תקין וצדק חברתי נ' ראש עיריית רמת השרון, יצחק רוכברגר, בעמ' 30-32 (14.10.2013).

עתה, לאחר שתיארתי את התשתית הנורמטיבית הרלבנטית, אפנה ליישום הדין והחלתו על העובדות שלפנינו.

מן הכלל אל הפרט

14. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים ואת החומר שצורף לעתירה ולתגובת המשיבים – הגעתי לכלל מסקנה כי דין העתירה להידחות, וכך אמליץ לחברי שנעשה.

למסקנה הנ"ל הגעתי מתוך שסברתי כי המשיב 1 פעל בתוך מתחם שיקול הדעת הנתון לו בבואו להחליט בבקשת העותר כי יינתן לו "מעמד עולה" מכח חוק השבות, ולפיכך אין לומר שהחלטתו היתה לא סבירה, או לא מידתית בנסיבות המקרה שבכאן. ארחיב בכך מיד בסמוך.

15. החלטת המשיב 1, לדחות את בקשת העותר לקבלת מעמד עולה, נומקה באופן הבא:

"נמסר ממכתבו של ראש אח"ם כי: 'משטרת ישראל רואה אינטרס ציבורי עליון בהרחקתו של הנדון לאלתר מהמדינה לאור החשש הממשי לשלום הציבור וביטחונו וזאת לאור האישומים החמורים המיוחסים לו בחו"ל, הפרתו את תנאי השחרור שהוטלו עליו באנגליה, הימלטותו מההליכים המתנהלים נגדו באנגליה ובהמשך ביצוע עבירות גם במדינת ישראל: כניסה ושהייה בישראל שלא כדין, התחזות לאחר ושימוש במסמך מזויף'. לא יעלה על הדעת כי מדינת ישראל תיתן יד לבריחתו מאימת הדין ועליו לשוב לאנגליה למצות את ההליכים. האישומים החמורים המיוחסים לו בחו"ל, וניסיונו להימלט מאימת הדין, מעידים על מסוכנותו של מר גרינהאוס לשלום הציבור..."

נראה איפוא כי קביעתו של המשיב 1 התבססה על האישומים המיוחסים לעותר בבריטניה, על נסיונו להימלט מאימת הדין שם (לרבות על-ידי הפרה של תנאי השחרור בערובה שהוטלו עליו בבריטניה) וכן על כך שהעותר ביצע עבירות בישראל (התחזות לאדם אחר במטרה להונות; החזקת תעודה מזוייפת; וכניסה לישראל באמצעות דרכון מזוייף).

16. אני סבור כי העבירות אותן עבר העותר בכניסתו לישראל ואשר בביצוען הודה בעת חקירת המשטרה (שנערכה לו בתאריך 01.03.2013) ובזמן השימוע שנערך לו בפני ממונה ביקורת הגבולות (בתאריך 04.03.2013) – די בהן כדי להיחשב, בנסיבות, כ"עבר פלילי" במשמעות סעיף 2(ב)(3) לחוק השבות. יצויין כי העותר הודה הן בכך שהפר את תנאי הערובה בהם שוחרר ממעצר בבריטניה, והן בביצוע עבירות בישראל, לרבות: כניסה לישראל תוך שימוש בדרכון מזוייף (עבירה לפי סעיף 12 לחוק הכניסה לישראל); התחזות כאדם אחר (עבירה לפי סעיף 441 לחוק העונשין) ושימוש במסמך מזוייף (עבירה לפי שילוב הסעיפים 418 ו-420 לחוק העונשין). כאמור, הודיה של מבקש-מעמד בביצוע מעשים פליליים – יכולה לשמש כראייה ברורה וחד-משמעית לקיומו של "עבר פלילי" לצורך חוק השבות.

ודוק: כבר נפסק בעניין גולייב כי את עברו הפלילי של מבקש-מעמד: "יש לבחון [...] כפי שהוא בפועל ולא על פי השאלה מה היה קורה אילו כבר בעת כניסתו ארצה היה המבקש מקבל מעמד של עולה" (שס, בפסקה 5). עולה מכך, שגם "עבר פלילי" הנובע ממעשים שהעותר ביצע בישראל – צריך להילקח בחשבון במסגרת בחינת התקיימותו של החריג המוסדר בסעיף 2(ב)(3) לחוק השבות.

17. באי-כח העותר טוענים כי העבירות של הפרת תנאי השחרור בבריטניה, וכן העבירות המיוחסות לעותר בישראל – אינן עבירות המקימות חשש של סכנה לשלום הציבור במשמעות סעיף 2(ב)(3) לחוק השבות, ולפיכך לא ניתן לבסס עליהן החלטה סבירה שלא להעניק לעותר מעמד של עולה מכח חוק השבות. בהקשר זה ביקשו באי-כח העותר, כאמור, להסתמך, על החלטת הרשויות שלא להעמיד לדין את העותר בגין העבירות, שבוצעו, לכאורה, בישראל. טענות אלה – אין בידי לקבל. אמנם, מן הבחינה העקרונית, בית משפט זה קיבל בעבר את התפיסה שלפיה:

"לא כל עבר פלילי מלמד על סכנה לציבור. עבר פלילי יכול שיהא קל ערך במידה שלא יקים סכנה משוערת כזו... ויכול שיכלול עבירות שאין עמן קלון, או עבירות שנעברו באקראי" (בג"ץ 9056/11 מרמלשטיין נ' מדינת ישראל, בפסקה 8 (18.06.2013)).

בהקשר זה נאמרו בפרשות אחרות אף הדברים הבאים:

"אין [לסבור] כי כל עבירה קלה כחמורה שעבר יהודי תפקיע מידו את הזכות לעלות ארצה. אם חנה אדם בחוץ-לארץ את מכוניתו במקום אסור ועבר עבירה, אין צריך לומר שאין זו כלל עבירה לענין חוק השבות. משקל המעשה העשוי להפקיע את זכות העליה צריך להימדד על-פי חשיבות הזכות הניטלת מידי האדם, ולא די בדבר של מה בכך"
 (עניין גולד, בפסקה 12 לפסק דינו של השופט (כתארו אז) י' זוסמן; כן ראו: בג"ץ 159/58 יואנוביצ'י נ' שר הפנים, פ"ד יב(1) 648 (1958)).

יחד עם זאת, אינני סבור כי העבירות שבביצוען הודה העותר הן עבירות "קלות ערך", או "דבר של מה בכך". בצד העבירות הנ"ל – עומדים עונשי מקסימום המצטברים לכדי אחת-עשרה שנות מאסר, ויש בכך כדי ללמדנו משהו על החומרה שמוצא בהן המחוקק. מעבר לכך, חוסר הכבוד כלפי שלטון החוק – המשתקף מן העבירות הנ"ל ומהתנהלותו של העותר, במיוחד בנסיבות המקרה שלפנינו, כאשר, על מנת להתחמק מאימת הדין המרחפת מעליו בבריטניה, העותר התחזה לאחר בכניסתו לארץ והציג מסמך מזויף בפני אנשי מרות – מלמד על חשש אמיתי שהעותר הוא מי שעלול לסכן את שלום הציבור.

זאת ועוד – אחרת. בבואנו לבחון את הסכנה לשלום הציבור הנשקפת מאדם "בעל עבר פלילי" – יש לבחון גם את הנסיבות האופפות את העבירות שבביצוען הודה. במקרה דנן, באופיין ובחומרתן של העבירות המיוחסות לעותר במסגרת כתב האישום שהוגש בבריטניה (ואשר מההליך הפלילי המתנהל כנגדו שם בגינן – ברח) – יש עוד כדי להגביר את החשש שהמבקש אכן מסוכן לשלום הציבור בישראל. השקפה קרובה הביע בשעתו השופט (כתארו אז) מ' לנדוי בעניין גולד, אשר אף בו נדונה, בין השאר, עבירה דומה במהותה לעבירות שבהן הודה העותר בענייננו, של מסירת ידיעה כוזבת לשלטונות לצורך הימלטות מהדין. בעניין גולד – העותר שם מסר הודעה כוזבת לשלטונות ארצות-הברית בדבר אובדן דרכונו האמריקאי, על מנת לקבל דרכון שני ולהימלט מאימת הדין בארצות הברית ונדרשה התייחסות לעבירה זו ולנסיבות האופפות. השופט לנדוי התבטא שם ביחס לאישומים שהיו תלויים ועומדים נגד גולד כדלקמן:

"יש לשים את הדגש על פרשת הדרכון הכפול, וענין האישומים בקשר לאיגרות החוב – בתור אישומים גרידא, ולא יותר – מחמיר את התנהגותו הפלילית בפרשת הדרכונים" (שם, שם).

זו אף היתה גישתו של הנשיא ש' אגרנט בעניין לנסקי, אשר סבר כי בעוד שאת הוכחת עצם ביצוע העבירה יש להוכיח באמצעות פסק-דין מרשיע, או על-ידי הודיה שמסר המבקש מרצונו החופשי – הרי שאת הוכחת הרקע והנסיבות שאפפו את העבירה – ניתן להראות באמצעים פשוטים יותר (שם, בעמ' 359); כן עיינו בדבריו של הנשיא אגרנט (שם, בעמ' 349), שלפיהם לאחר הוכחת עצם קיומו של "עבר פלילי", ניתן להסתמך, לעניין מסוכנותו לשלום הציבור של מבקש המעמד, גם: "על חומר המעלה חשד כבד, שהמבקש, בעל העבר הפלילי, אשם במעשים פליליים אחרים...".

בהקשר אחרון זה אציין עוד כי אין בידי לקבל גם את טענת באי-כח העותר שביקשו להסיק מהחלטת הרשויות הישראליות שלא להעמיד את העותר לדין על העבירות שביצע, לכאורה, בארץ – כי עבירות אלה אינן טומנות בחובן סכנה הנשקפת מהעותר לשלום הציבור. הטעם בדבר נעוץ בכך שעמדת המשיבים מעלה כי ההחלטה שלא להעמיד את העותר לדין – התבססה על דרך טיפול חלופית של קידום הרחקתו של העותר מהארץ, ולא על עמדה הרואה את העבירות שביצע, לכאורה, בישראל, כעבירות שאינן חמורות, או כאלה שאין בהן סכנה לציבור.

18. אשר לשאלה אם ניתן, באורח סביר, לראות את העבירות המיוחסות לעותר במסגרת כתב האישום שהוגש נגדו בבריטניה כממלאות את דרישת ה"עבר הפלילי" – דומני כי מהלך זה מוקשה יותר, בנסיבות, בשלב זה, וזאת מאחר שלא הובאה בפנינו מלוא התשתית הראייתית שעמדה בפני המשיב 1 בעת קבלת ההחלטה, לרבות כתב האישום שהוגש נגד העותר בבריטניה והחומר הראייתי שעמד בבסיס כתב האישום שם (יצוין כי בא-כוח המשיבים ציין כי בשל התנגדות הרשויות בבריטניה, לא ניתן היה לצרף לתגובת המשיבים את כתב האישום שהוגש בבריטניה והחומר שעמד בבסיסו, אך הביע נכונות להציג חומרים אלו במהלך הדיון במעמד צד אחד ובדלתיים סגורות). לפיכך קשה עלינו לקבוע אם החלטת המשיב 1 בהקשר זה אכן התבססה, באורח סביר, על ראיות מינהליות "ברורות, חד-משמעיות ומשכנעות", כפי שנדרש על-פי הפסיקה בהקשר האמור (ודוק: לתפיסתי, אין די ב"עיבוד" של התשתית הראייתית האמורה, כפי שנעשה בעמדת המשטרה שהובאה בפנינו, ולצורך זה מתחייב, לשיטתי, עיון בחומר המקורי לשם ביסוס הראיות המינהליות בהקשר הנ"ל). ואולם, מאחר שהנני סבור, כאמור, כי במקרה שלפנינו (לרבות הנסיבות האופפות) די בעבירות שביצע העותר בישראל ושבהן הודה, כדי לבסס את קיומו של "עבר פלילי העלול לסכן את שלום הציבור" – אינני נדרש להכריע פה בשאלה אם ניתן היה להשעין קביעה דומה על סמך העבירות המיוחסות לעותר בכתב האישום הבריטי, ואף לא להכריע בשאלה העוסקת בהצגת כתב האישום הבריטי והחומרים שעמדו בבסיסו – במעמד צד אחד (בהקשר זה עיינו גם: ענין מלבטקי, פסקאות 23-24).

19. טענה נוספת של באי-כח העותר עסקה כזכור ב"מידתיות" של החלטת המשיב
 1. בהקשר זה נטען, כאמור, כי די בהתליית הבקשה לאזרחות ישראלית עד שיתברר
 גורל ההליכים הפליליים בבריטניה, וזאת באופן דומה לפעולת שר הפנים, שאושרה,
 לשיטתם, בעניין אנג'ל. דעתי שונה. דומני כי לא נפל פה פגם בהחלטת המשיב 1 גם
 מבחינת המידתיות שבה, וזאת מאחר שמקובל עלי שבנסיבות ניתן לקבוע, כאמור, כבר
 עתה – על סמך העבירות בהן הודה העותר, כי הוא "בעל עבר פלילי העלול לסכן את
 שלום הציבור".

זה המקום להוסיף הערה בכל הנוגע להשפעת האישומים התלויים ועומדים נגד
 העותר בבריטניה – על טיעון המידתיות. נראה כי אין הבדל משמעותי בהקשר זה בין
 החלטה להתלות את ההכרעה בבקשת המעמד של העותר לבין החלטה הדוחה את
 בקשתו, שכן גם החלטה לדחות את הבקשה איננה בהכרח סוף פסוק, וניתן, עם שינוי
 הנסיבות (למשל אם יזוכה העותר בבריטניה), לשוב ולבחנה מחדש. ראו לעניין זה את
 דברי השופט (כתוארו אז) י' זוסמן בעניין גולד, באומרו את הדברים הבאים:

"אין המשיב יכול לקבוע מה עבר יש למבקש אלא על
 סמך החומר המצוי בידו כיום ולאור הנסיבות שנתגלו
 עד עכשיו; ואף סירובו אינו אלא 'זמני'. נסיבות אלו
 יכולות להשתנות, אך רק המבקש הוא היכול להביא
 לשינוי על-ידי שיתייצב לפני בית-המשפט בארצות-
 הברית וינקה את עצמו מן האשמה..."
 (שם, בעמ' 1858; וכן עיינו: פסקה 15 ל-בג"ץ
 8292/11 פד'צ'נקו נ' שר הפנים (22.08.2013)).

הנה כי כן – אף בענייננו, עם חלוף הזמן ושינוי נסיבות מן הסוג שתואר לעיל
 (אם יקרה) יוכל העותר להגיש בקשה חדשה לקבלת מעמד של עולה על-ידי העותר.

20. לא אוכל לסיים את הדיון מבלי לתת את הדעת גם לסוגיית ההסגרה בעניינינו של
 העותר – שיתכן וגם בה יש כדי להשפיע על הפעולות הנדרשות במכלול בשלב זה.
 הרחקתו של העותר לבריטניה – נראה שנתפסה בידי המשיבים ככזו שעשויה להוות
 תחליף להליך הסגרה מסודר מן ההיבט המעשי. יחד עם זאת במצב דברים זה מתעורר
 לכאורה ספק אם ניתן להרחיק את העותר לבריטניה על-יסוד דחיית בקשה למעמד
 עולה, זאת על רקע האמור בסעיף 1 לחוק ההסגרה, התשי"ד-1954, המורה כדלקמן:

"אין הסגרה אלא לפי חוק זה"

1. לא יוסגר אדם הנמצא בישראל לידי מדינה אחרת
 אלא לפי חוק זה."

ייתכן איפוא שבמצב שנוצר יש לנקוט בהליך הסגרה מסודר, נוכח האישומים התלויים ועומדים נגד העותר בכריטניה ולכאורה פניית בריטניה לישראל (באמצעות האינטרפול) להוצאת צו מעצר זמני כנגד העותר רמזה לאפשרות בדבר נקיטת הליך של הסגרה.

כאן אוסיף כי לכאורה סוגיות קרובות לענייננו עלו בשעתו ב-בג"ץ 4370/01 לפקה נ' שר הפנים, פ"ד נז(4) 920 (2003) (להלן: עניין לפקה) ועוד קודם לכן בפרשה שנודעה בארץ כפרשת סובלון, אשר זכתה להד רב בישראל ובעולם ויש לה גם אזכור בענין לפקה. בסוגיות מורכבות אלו אבקש שלא לקבוע מסמרות, הן מאחר ובענין לפקה אנו מוצאים דעת רוב ודעת מיעוט נכבדות והן מאחר ולא שמענו טענות בנושא.

עם זאת נוכח החשש שאחת ממטרותיו של המשיב 1 בהרחקתו של העותר מישראל היא לאפשר את העמדתו לדין בכריטניה (זאת כפי שאף עולה מאחד הנימוקים שצינו המשיבים, שעל פיו: "לא יעלה על הדעת כי מדינת ישראל תיתן יד לבריחתו מאימת הדין ועליו לשוב לאנגליה למצות את ההליכים") – הנני בדעה כי ראוי להעניק לכל הצדדים כאחד – ארכה בת 30 ימים, על מנת שישקלו את צעדיהם בסוגיית ההסגרה.

21. נוכח כל האמור לעיל – אם תתקבל דעתי, העתירה תדחה. יחד עם זאת, בהתאם לאמור בפסקה 20 שלעיל – העותר יישאר במשמורת ולא יורחק מישראל במשך שלושים ימים נוספים מיום מתן פסק הדין על מנת שהצדדים יוכלו למצות זכויותיהם, מהלכיהם וטענותיהם בנושא ההסגרה, ככל שהדבר יידרש.

ש ו פ ט

השופט י' עמית:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט א' שהם:

אני מסכים.

שופט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ח' מלצר.

ניתן היום, י"ט בחשוון התשע"ד (23.10.2013).

שופט

שופט

שופט